

BURSA'NIN YEDİ YÜZÜ:
FETİHTEN CUMHURİYET'E

BURSA'NIN YEDİ YÜZÜ:
FETİHTEN CUMHURİYET'E

BURSA
OSMANGAZİ BELEDİYESİ YAYINLARI
Santral Garaj Mh. Ulubatlı Hasan Blv. No:10 Osmangazi / Bursa
Tel: (0224) 444 16 01 Faks: (224) 270 70 09
www.osmangazi.bel.tr

Bursa'nın Yedi Yüzü: Fetihten Cumhuriyet'e

Editör:
Dr. Zeynep AKAN YETİŞİR

ISBN 978-975-2406-63-6
1. Basım: Ekim 2026

Kapak / İç Düzen:
Gaye Kitabevi

Baskı:
Salmat Basım Yayıncılık
Zübeyde Hanım Mah. Sebzebahçeleri Cad.
(B.San.1. Cadde) Arpacıoğlu İşhanı No: 95/1
İskitler Altındağ/ANKARA Tel: 0312 341 10 20
Sertifika No: 47771

700 Yıldır Buradayız

BURSA'NIN YEDİ YÜZÜ: FETİHTEN CUMHURİYET'E

Bursa'nın Fethinin 700. Yılına Armağan

Editör:
Dr. Zeynep AKAN YETİŞİR

OSMANGAZİ BELEDİYESİ

İÇİNDEKİLER

Sunuş 7

Şemseddin Ulusoy ve Bursa Kültür Tarihi 9
Mustafa Kara

Üç Hanımın Bursa'daki Vakıfları 22
Sezai Sevim

Türkçenin Anadolu'da Yazı Dili Oluşu 30
Gürer Gülsevin

Tursun Fakih'in *Gazavatnâme*sinin Bir Nüshası Üzerine 43
Hatice Şahin

Bir Sınır Kentinde Mimari Süreklilik ve Dönüşüm: Bursa'da Geç Bizans Yapı Geleneğinin Erken Osmanlı Mekân Kurgusuna Etkileri 51
Erkan Kaya

Bulgaristan Sahasında Osmanlı İdaresinin Tesisi (1389-1448) 71
Yusuf Ziya Karaaslan

II. Murad Sikkelerindeki Damgalar 91
Fethi F. Yırıkoğulları

Osmanlı Hukuk Metinlerini Dijital Beşerî Bilimler ile Yeniden Düşünmek: 1487 Tarihli Hüdâvendigâr Livası Kanunnâmesi Örneği 117
Muazzez Gündüz Oğul

İlk Dönem Bursa Gayrimüslimlerine Bir Bakış 128
Mustafa Öksüz

Bursa Ali Paşa Camii: Kalemişi Bezemelerde Erken Osmanlı Estetiği 159
Sevgi Ötünç

Evliya Çelebi *Seyahatnâmesi*'nde Vakıf Şehri Bursa'da Sürdürülebilir Kamusallık: Bedesten, İmaret ve Hanlar Üzerinden Şehir Ekonomisi 173
Zeynep Günay

Âşıkpaşazâde'nin Geyikli Baba Hikayesi ve İbn Battuta'nın Bursa Seyahatinde Karşılaştığı Dervişlerin Politik Değerlendirilmesi 189
Yahya Başkan

Bursa'da Bir Velinin İzinde: .
Manisalı Senâyî Çelebi ve Keşif-nâme Adlı Eseri 200
Özlem Ercan - Kadriye Hocaoğlu Alagöz

Tarık Buğra'nın *Osmancık* Romanında Motif Değerler
ve Kuruluş Bilinci 216
Nesrin Karaca

Zamanı ve Mekânı Aşan Metinlerle Kültürel Hafızada Bursa 240
Asiye Mevhibe Coşar

Bursa'nın Fethi'ni Konu Alan Romanlarda Kuruluş Mitosu 253
Serdar Odacı

Beylik'ten İmparatorluğa Geçişte Osmanlı'nın Sırrı Neydi? 272
Raif Kaplanoğlu

Ahmed Rasim'in Kaleminden Bursa'da Tarih, Kültür
ve Gündelik Hayat 286
Kemalettin Kuzucu

Erken Osmanlılar Döneminde Bursa ve Çevresinde
Kuman-Kıpçak İzleri 322
Cihan Yalvar

Hareket-i Hümâyûn ve Taşrada Düzenin Yeniden Sağlanması: Abaza Hasan
Paşa İsyanı Sonrası Bursa 342
M. Fatih Çalışır

Geç-Osmanlı Taşrasında Pirinç Ziraati, Müşterekler ve Yerel Güç
Mücadeleleri: Yenişehirli Edhem Paşa Örneği 358
Zeynep Akan Yetişir

Sultanın Adaletine Sığınmak: Bursa'dan Divan-ı Hümayun'a Giden
Şikâyetler 1768-1780 383
Tahsin Şahin

Kuruluş Dönemi Bursa'sında Karagöz ve Hacivat
Rivayetlerinin Tarihsel Analizi 410
Hülya Taş

Bursa Yöresine Yerleşen İlk Türklerin Söz Varlığına Dair 421
Mesut Şen

Gustav Meyer'e Göre Osmanlı Türkçesinde İtalyanca Kelimeler 433
Yavuz Kartallıoğlu

Almanca Seyahatnamelerde Bursa 447
Aysel Kaya

Sunuş

Kıymetli okuyucular,

Bursa, yalnızca Osmanlı Devleti'nin ilk payitahtı değil, aynı zamanda asırlar boyunca şekillenen siyasi, sosyal, kültürel ve iktisadi birikimiyle Türk tarihinin en önemli hafıza mekânlarından biridir. Bu sebeple Bursa'yı anlamak Anadolu'nun ve Osmanlı medeniyetinin teşekkül sürecini daha yakından kavramak anlamına gelir. Osmangazi Belediyesi olarak bu kadim mirası korumayı ve gelecek nesillere aktarmayı görev kabul ederken, tarihî birikimin bilimsel yöntemlerle araştırılmasını ve tartışılmasını da büyük bir sorumluluk olarak görüyoruz.

On altı yıldır Osman Gazi'yi Anma ve Bursa'nın Fetih Günü Etkinlikleri kapsamında düzenlediğimiz tarih sempozyumları, bu anlayışın en somut ürünlerinden biri hâline gelmiştir. Geride bıraktığımız yıllarda Osmanlı tarihinin farklı dönemlerini ve bu dönemlerin Bursa ile olan ilişkilerini ele alan sempozyumlarımız, yalnızca akademik çevrelerde değil, tarih meraklıları arasında da önemli bir karşılık bulmuştur. Düzenlenen her toplantı, geçmişe dair yeni soruların sorulmasına, yeni belgelerin değerlendirilmesine ve farklı bakış açılarının ortaya konulmasına imkân sağlamıştır. Bu yönüyle sempozyumlarımız, Bursa'nın tarihine ilişkin bilgi birikimini sürekli geliştiren ve zenginleştiren bir ilim geleneğinin parçası hâline gelmiştir.

Elinizdeki eser de bu geleneğin yeni bir halkasını oluşturmaktadır. Bu yıl gerçekleştirilen sempozyumda, Bursa'nın fetihten Cumhuriyet'e uzanan yedi asırlık serüveni farklı disiplinlerden araştırmacıların katkılarıyla yeniden değerlendirilmiştir. Erken Osmanlı şehirleşmesi, mimari ve sanat tarihi, vakıf müesseseleri, hukuk ve idare tarihi, iktisadî hayat, tasavvuf ve kültür dünyası, dil ve edebiyat çalışmaları ile Bursa'nın sosyal hafızasına ilişkin tebliğler şehrimizin tarih boyunca üstlendiği siyasi, ekonomik ve kültürel rolleri çok yönlü biçimde ortaya koymaktadır. Arşiv belgelerinden seyahatnamelere, kroniklerden edebi eserlere kadar geniş bir yelpazeye dayanan bu çalışmalar, Bursa'nın geçmişini aydınlatmakla birlikte tarihî mirasımızın bugüne ve geleceğe taşınmasına da önemli katkılar sunmaktadır.

Osmangazi Belediyesi olarak kültürel faaliyetleri yalnızca bir etkinlikler dizisi olarak değil, toplumsal hafızanın korunmasına yönelik uzun vadeli bir yatırım olarak değerlendiriyoruz. Çünkü geçmişini doğru tanı-

yan toplumların geleceğe daha sağlam adımlarla yürüdüğüne inanıyoruz. Bilimsel çalışmaların desteklenmesi, arşivlerin değerlendirilmesi, akademik yayınların teşvik edilmesi ve tarih bilincinin toplumun farklı kesimlerine ulaştırılması bu anlayışın ayrılmaz parçalarıdır.

Bu vesileyle sempozyumumuza bildirileriyle katkı sunan tüm akademisyenlerimize ve araştırmacılarımıza teşekkür ediyorum. Eserin hazırlanmasında emeği geçen düzenleme kuruluna, Osmangazi Belediyesi Kültür İşleri Müdürlüğü çalışanlarına ve kitabın editörlüğünü üstlenen Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Akan Yetişir'e şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca yıllar boyunca Bursa sempozyumlarının kurumsallaşmasında büyük emeği bulunan ve ilmî mirasıyla bizlere yol göstermeye devam eden merhum Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu hocamızı da rahmet ve minnetle yâd ediyorum.

İnanıyorum ki bu eser, yalnızca bugün için değil, gelecekte Bursa ve Osmanlı tarihi üzerine çalışacak araştırmacılar için de önemli bir başvuru kaynağı olacaktır. Tarihimizin zengin mirasını bilimsel yöntemlerle anlamaya yönelik bu ortak çabanın yeni araştırmalara ilham vermesini diliyor, kitabın akademi dünyasına, araştırmacılara ve tüm okuyucularımıza faydalı olmasını temenni ediyorum.

Saygılarımla.

Erkan AYDIN
Osmangazi Belediye Başkanı